LIFE integruotasis projektas „Natura 2000 tinklo valdymo optimizavimas Lietuvoje“
LIFE IP PAF-Naturalit (LIFE16 IPE/LT/016)

NATURALIT

1993 1998 2011

VILMORUS
Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimai

APIE LIETUVOS MIŠKŲ TEIKIAMĄ NAUDĄ IR LŪKESČIUS, SIEJAMUS SU MIŠKŲ APSAUGA IR NAUDOJIMU

Lietuvos gyventojų apklausa
2021 m. vasario mėn. 11 – 21 d., N = 1000

Tyrimas atliktas
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos
Aplinkos projektų valdymo agentūros
užsakymu

apva Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra

Vilnius – 2021

Life

NATURA 2000

Tyrimo metodika

- **Tyrimo laikas**: 2021 m. vasario mėn. 11 – 21 d.
- **Respondentų skaičius**: N = 1000
- **Tyrimo objektas**: 18 metų ir vyresni Lietuvos gyventojai
- **Apklausos būdas**: interviu telefonu
- **Atrankos metodas**: proporcinė atranka.
- **Apklausa vyko:** Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje; Alytaus, Tauragės, Rokiškio, Utenos, Švenčionių, Telšių, Mažeikių, Raseinių, Ukmergės, Molėtų, Akmenės, Kretingos, Varėnos, Klaipėdos, Kauno, Kupiškio, Vilkaviškio, Lazdijų, Kelmės, Šiaulių, Pakruojo, Prienų, Kaišiadorių, Plungės rajonuose ir Kalvarijų, Pagėgių, Marijampolės, Palangos bei Elektrėnų savivaldybėse. Tyrimas vyko 31 mieste ir 36 kaimuose.

Statistinių paklaidų, esant skirtingiems rezultatams, dydžiai %:

	%	%	%	%	%	%	%	%	%
	3	5	10	15	20	25	30	40	50
	97	95	90	85	80	75	70	60	50
N									
100	3.4	4.4	6.0	7.1	8.0	8.7	9.2	9.8	10.0
200	2.4	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.9	7.1
300	2.0	2.5	3.5	4.1	4.6	5.0	5.3	5.7	5.8
400	1.7	2.2	3.0	3.6	4.0	4.3	4.6	4.9	5.0
500	1.5	1.9	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.4	4.5
750	1.2	1.6	2.2	2.6	2.9	3.2	3.3	3.6	3.7
1000	1.1	1.4	1.9	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.1

1. BENDOROJI VIZIJA MIŠKUI IR MIŠKO VERTĖ
1.1. PRAŠOME ATSAKYTI, AR JUMS YRA SVARBI MIŠKŲ TEIKIAMA NAUDA (VERTĖ)

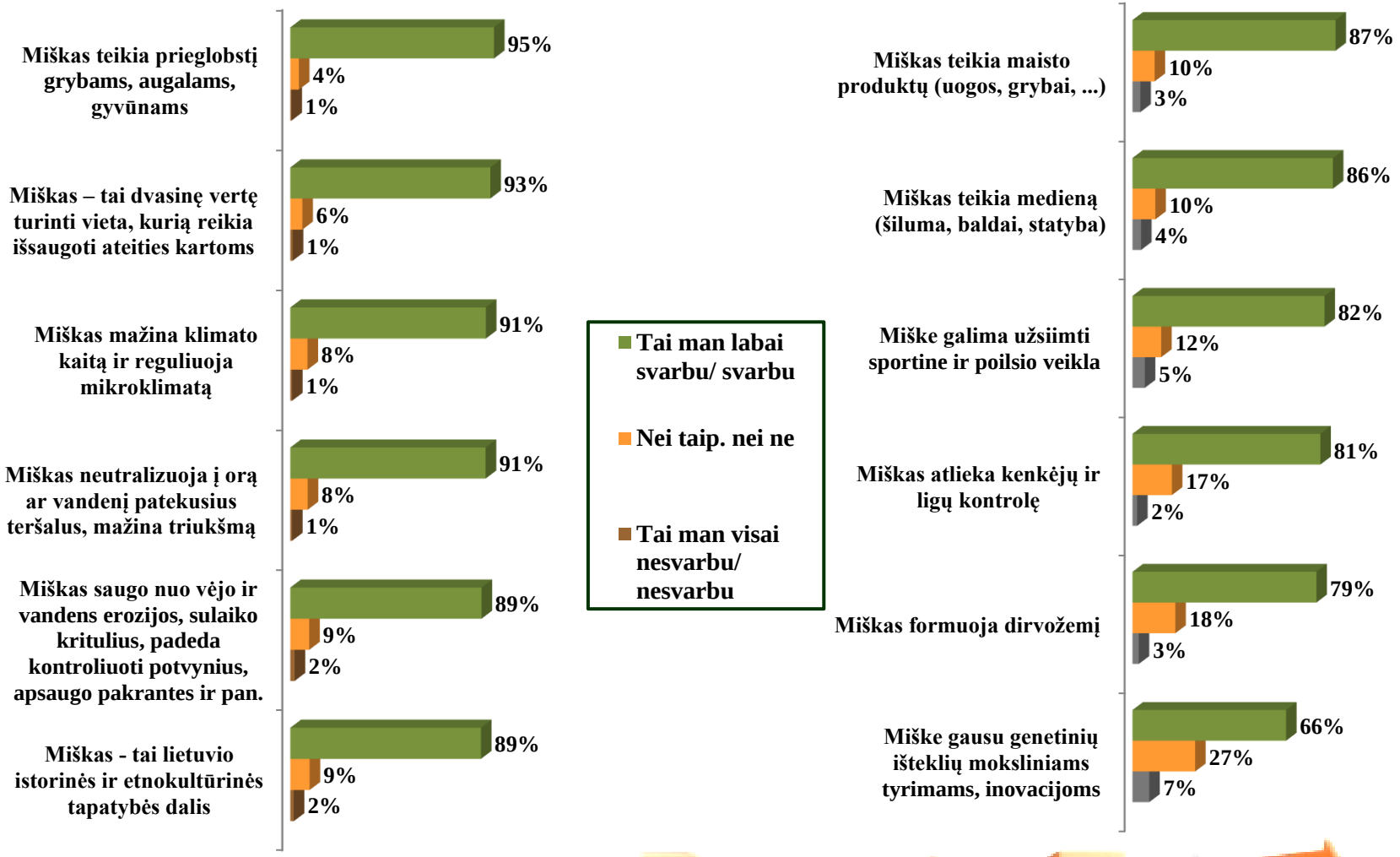

Didžioji dauguma apklaustųjų pritarė pozityviems teiginiams apie mišką. Net 95% nurodė, kad miškas teikia prieglobstį grybams, augalams ir gyvūnams, 93% – kad miškas yra dvasinę vertę turinti vieta, kurią reikia išsaugoti ateitiems kartoms, 91% – kad miškas mažina klimato kaitą ir regulioja mikroklimatą ir t.t Kiek mažiau buvo pabrėžiančių genetinių išteklių moksliniams tyrimams svarbą – 66% (čia daugiau neturinčių nuomonės).

MIŠKŲ TEIKIAMA NAUDA, ATSAKYMAI „LABAI SVARBU”

Pusė ir daugiau apklaustųjų atsakymą „labai svarbu” pasirinko trijų teiginių atžvilgiu: miškas – tai dvasinę vertę turinti vieta – 60%, miškas teikia prieglobstį grybams, augalams, gyvūnams – 55%, miškas mažina klimato kaitą – 50%. Rečiausiai buvo nurodoma, kad yra labai svarbu, kad miškas atlieka kenkėjų ir ligų kontrolę – 34%, miškas formuoja dirvožemį – 32%, miške gausu genetinių išteklių moksliniams tyrimams – 25%.

1.2. ĮVERTINKITE KIEKVIENĄ TEIGINĮ, AR JŪS JAM VISIŠKAI PRITARIATE/ GREIČIAU PRITARIATE, AR GREIČIAU NEPRITARIATE/ VISIŠKAI NEPRITARIATE:

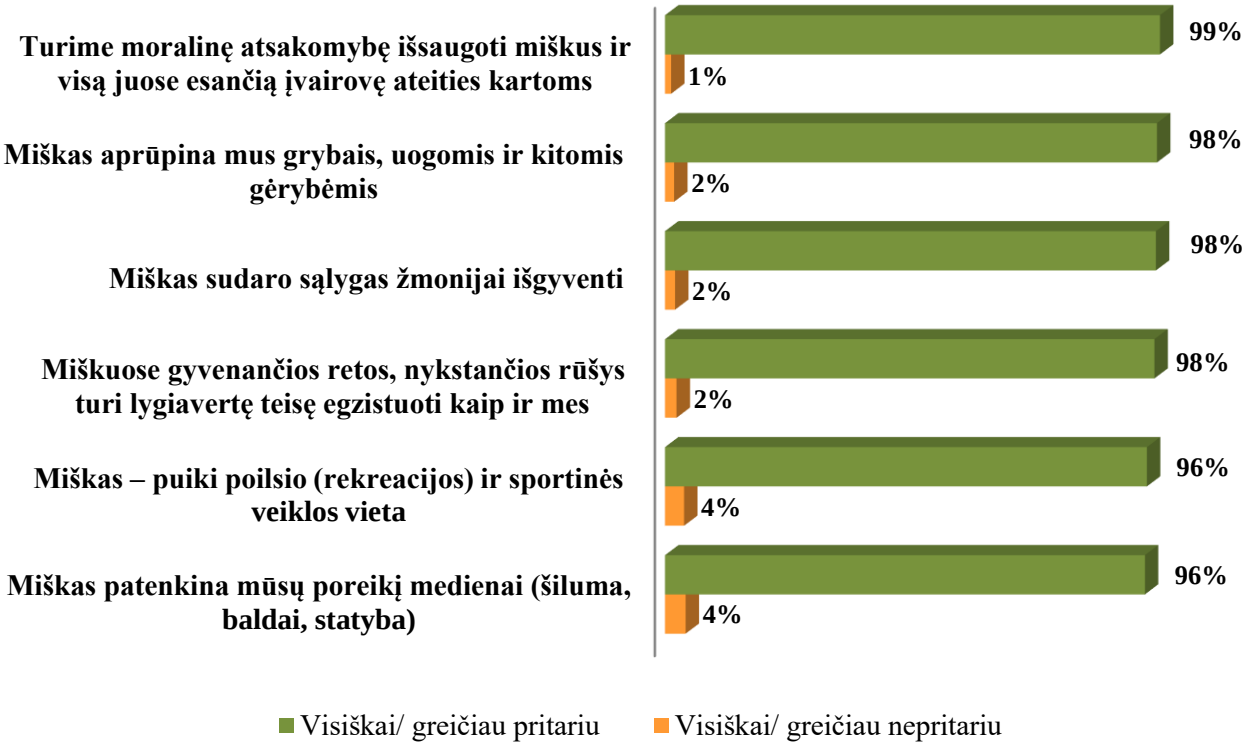

Absoliuti dauguma apklaustųjų (99%-96%) visiškai pritarė ar greičiau pritarė, pozityviems teiginiams apie mišką ir jo teikiamą naudą.

VISIŠKAI PRITARIA TEIGINIAMS:

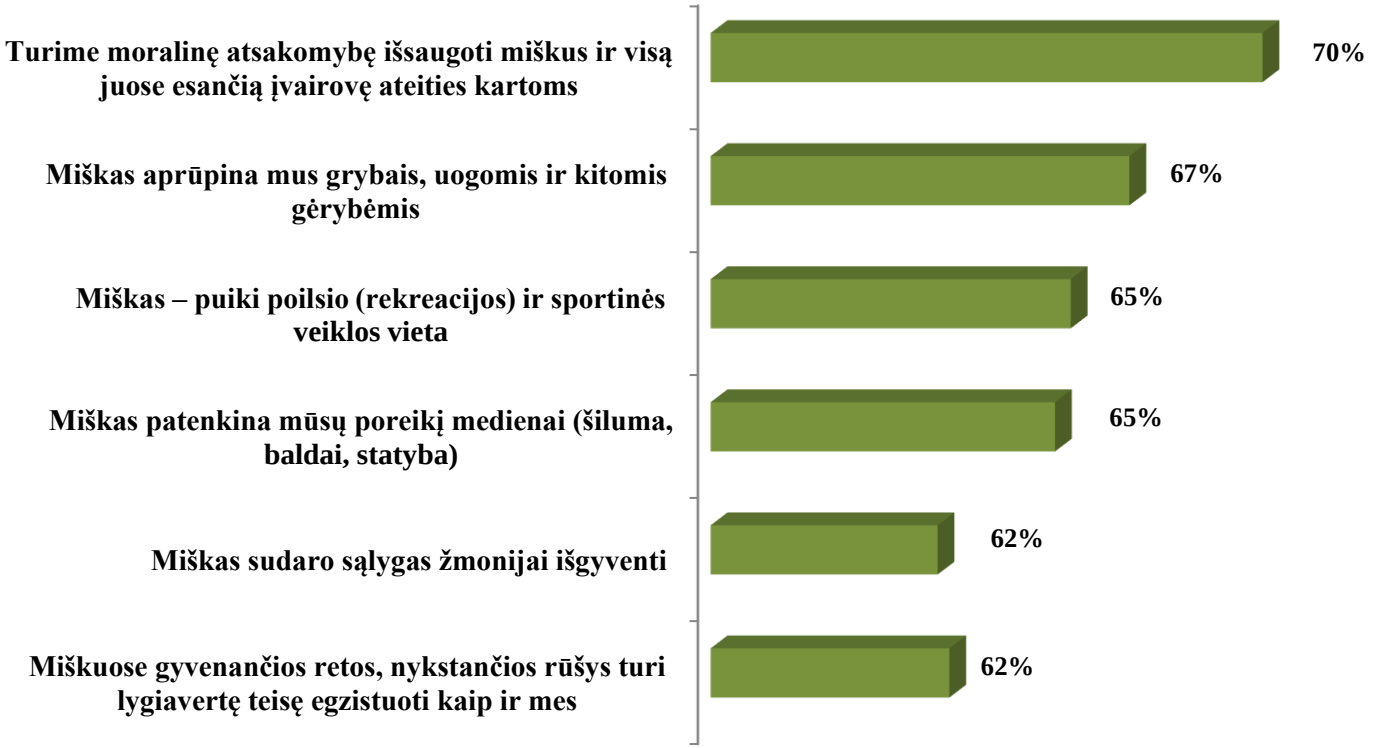

Visiems išvardintiems pozityviems teiginiams apie mišką visiškai pritarė virš pusės apklaustųjų, labiausiai buvo pritariama, kad turime moralinę atsakomybę išsaugoti miškus ateitiems kartoms – 70%.

Respondentams buvo perskaitomi apibrėžimai:

1) šioje apklausoje „saugomomis teritorijomis“ apibendrintai vadinami nacionaliniai ir regioniniai parkai, visi rezervatai, draustiniai ir biosferos poligonai;

2) šioje apklausoje „kirsti mišką ūkiniais tikslais“ reiškia miško kirtimus, kurie atliekami dėl medienos gavybos ar naujos medyno kartos atkūrimo.

2.1. AR VISIŠKAI SUTINKATE, IŠ DALIES SUTINKATE, AR NESUTINKATE SU TEIGINIAIS APIE VEIKSMUS SAUGOMŲ TERITORIJŲ MIŠKUOSE:

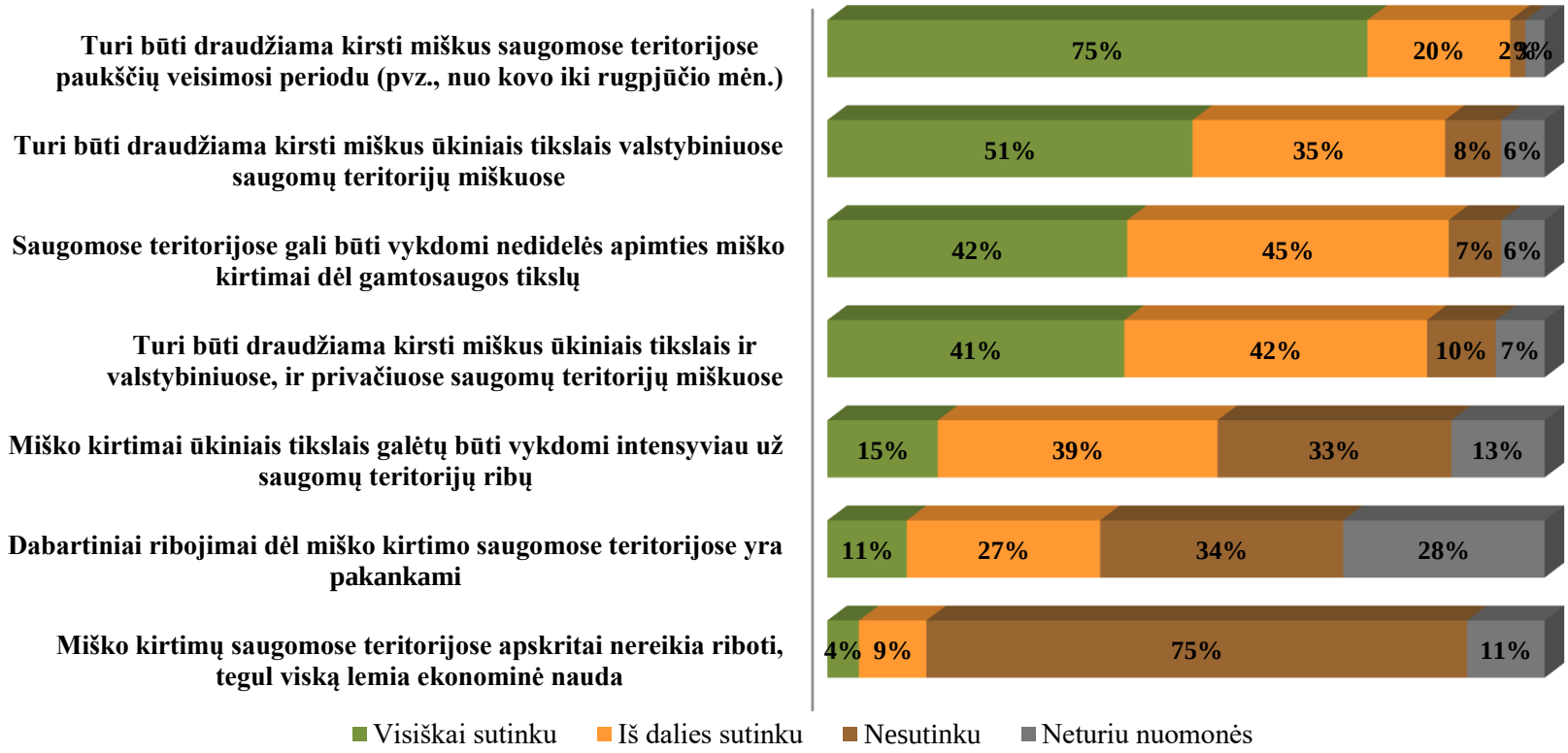

Dauguma apklaustųjų visiškai pritaria ar iš dalies pritaria daugelio veiksmų ribojimui saugomų teritorijų miškuose: draudžiama kirsti miškus paukščių veisimosi periodu – 95%, draudžiama kirsti ūkiniais tikslais valstybiniuose saugomų teritorijų miškuose – 86%, draudžiama kirsti miškus ūkiniais tikslais ir valstybiniuose, ir privačiuose saugomų teritorijų miškuose – 83%. Dauguma respondentų yra prieš neribotą miškų kirtimą saugomose teritorijose – 75%.

2.2. AR PRITARTUMĖTE, AR NEPRITARTUMĖTE, KAD SAUGOMŲ TERITORIJŲ DALYSE, KUR ŠIUO METU NĖRA SAUGOMŲ GYVŪNŲ, AUGALŲ IR GRYBŲ RŪŠIŲ, BŪTŲ SUMAŽINTI RIBOJIMAI IR LEIDŽIAMA LAISVIAU KIRSTI MIŠKĄ?

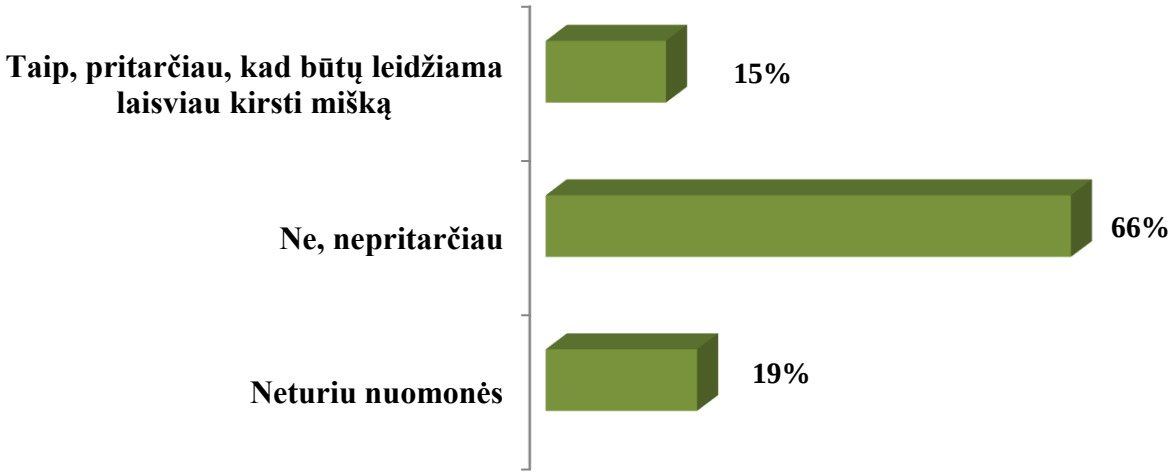

Dauguma – 66% – nepritartų, kad saugomų teritorijų dalyse, kur nėra saugomų gyvūnų ir augalų būtų sumažinti ribojimai dėl miško kirtimo. Kad miškas būtų kertamas laisviau, pritaria mažuma – 15% (kiek daugiau turintys miško – 23%, mažiau jo neturintys – 13%).

2.3. LIETUVOJE 1 PROC. VISŲ MIŠKŲ YRA SAUGOMAS REZERVATUOSE, KUR DRAUDŽIAMA BET KOKIA ŪKINĖ VEIKLA, GALIMA LANKYTIS TIK SU LEIDIMAIS. ŠIE MIŠKAI YRA ARBA ATEITYJE VIRS SENGIRĖMIS. KAIP MANOTE, JŲ PLOTĄ REIKIA DIDINTI, PALIKTI TOKĮ PATĮ, AR MAŽINTI?

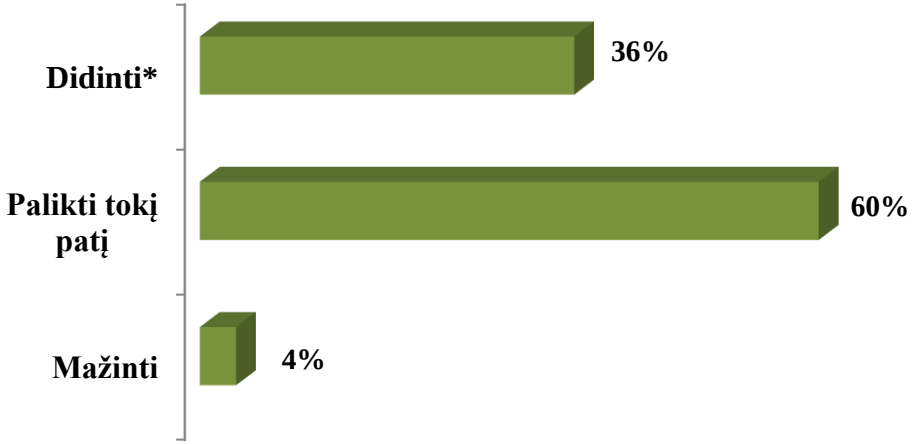

*Dažniausiai buvo nurodoma, kad reikia didinti rezervatus iki 5% – nurodė 18% visų apklaustųjų, nuo 6% iki 10% nurodė 7%, 11%-30% nurodė 6%, virš 30% miškų – 4%.

Dauguma – 60% – apklaustųjų pasisakė, kad reikia palikti tiek pat rezervatų, kiek jų yra dabar, virš trečdalio – 36% – pasisakė už saugomų plotų rezervatų didinimą ir tik 4% už saugomų plotų mažinimą. Už saugomų plotų didinimą labiausiai pasisakė jaunimas – 49%, turintys aukštąjį išsilavinimą 44%.

2.4. LIETUVOJE 9 PROC. VISŲ MIŠKŲ YRA SAUGOMA GAMTINIUOSE DRAUSTINIUOSE, KUR DRAUDŽIAMI PLYNIEJI MIŠKO KIRTIMAI, TAČIAU LEIDŽIAMI KITOKIE KIRTIMAI SU TAM TIKRAIS APRIBOJIMAIS. LANKYTIS GALIMA LAISVAI (LEIDIMŲ NEREIKIA). AR JŲ PLOTĄ REIKIA DIDINTI, PALIKTI TOKĮ PATĮ, AR MAŽINTI?

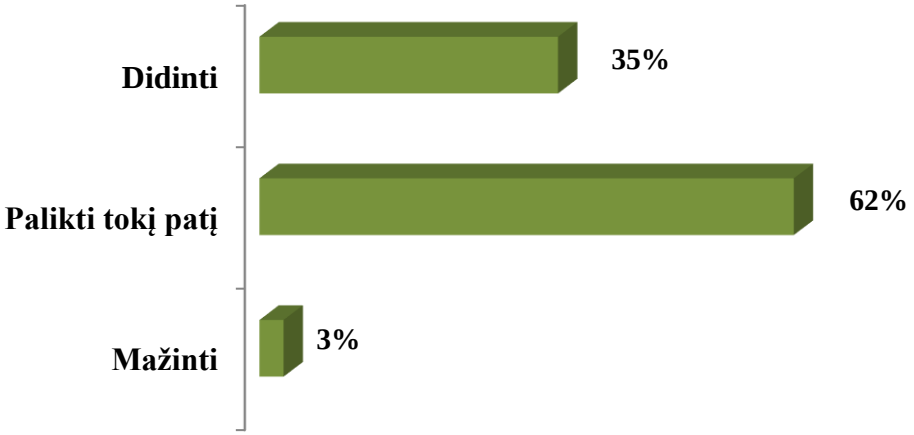

Dauguma – 62% – apklaustųjų norėtų, kad gamtinių draustinių plotas liktų toks pat. Virš trečdalio – 35% – norėtų, kad šie plotai būtų didinami ir tik nedaugelis – 3% – norėtų, kad draustiniai būtų mažinami. Labiau už draustinių plotų didinimą pasisako jaunesni žmonės.

2.5. MIŠKAS – GYVA IR KINTANTI EKOSISTEMA. DALYJE MIŠKŲ NUTRAUKUS ŽMOGAUS ĮSIKIŠIMĄ, JIE NATŪRALIAI KEISIS, PEREIDAMI SKIRTINGAS STADIJAS. MIŠKUOSE ATSIRAS VIRTUOLIŲ, DAUGIAU NEGYVOS MEDIENOS, KAI KUR SUŽELS KRŪMAI. KARTU DIDĖS BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ. AR GAMTINĖS ĮVAIROVĖS IŠSAUGOJIMO TIKSLAIS SUTINKATE SU TOKIAIS POKYČIAIS?

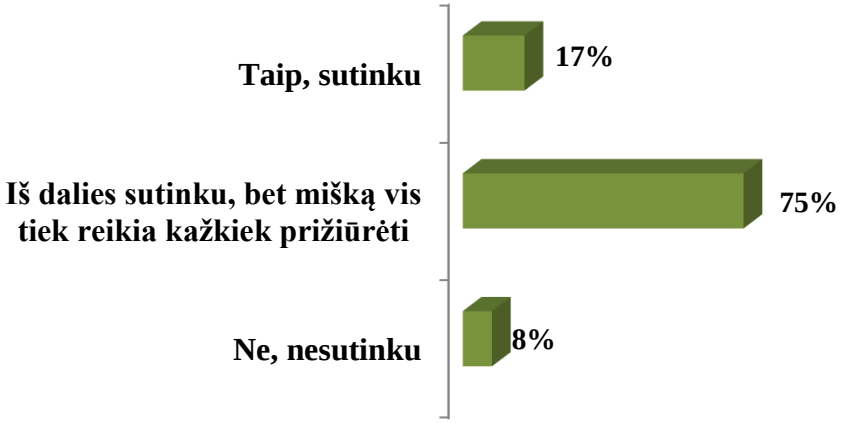

Dauguma – 75% – apklaustųjų norėtų, kad miškas vis vien būtų kiek tai prižiūrimas. 17% pasisako, kad žmogus nesikištų į natūralius miške vykstančius pokyčius. Kiek dažniau už tai pasisako jaunesni žmonės.

3. PRIVATŪS MIŠKAI IR VISUOMENĖS INTERESAS

3.1. JŪSŲ NUOMONE, KAIP PRIVAČIAME MIŠKE, PATENKANČIAME Į SAUGOMĄ TERITORIJĄ, TURĖTŲ BŪTI REGULIUOJAMI MIŠKO KIRTIMAI?

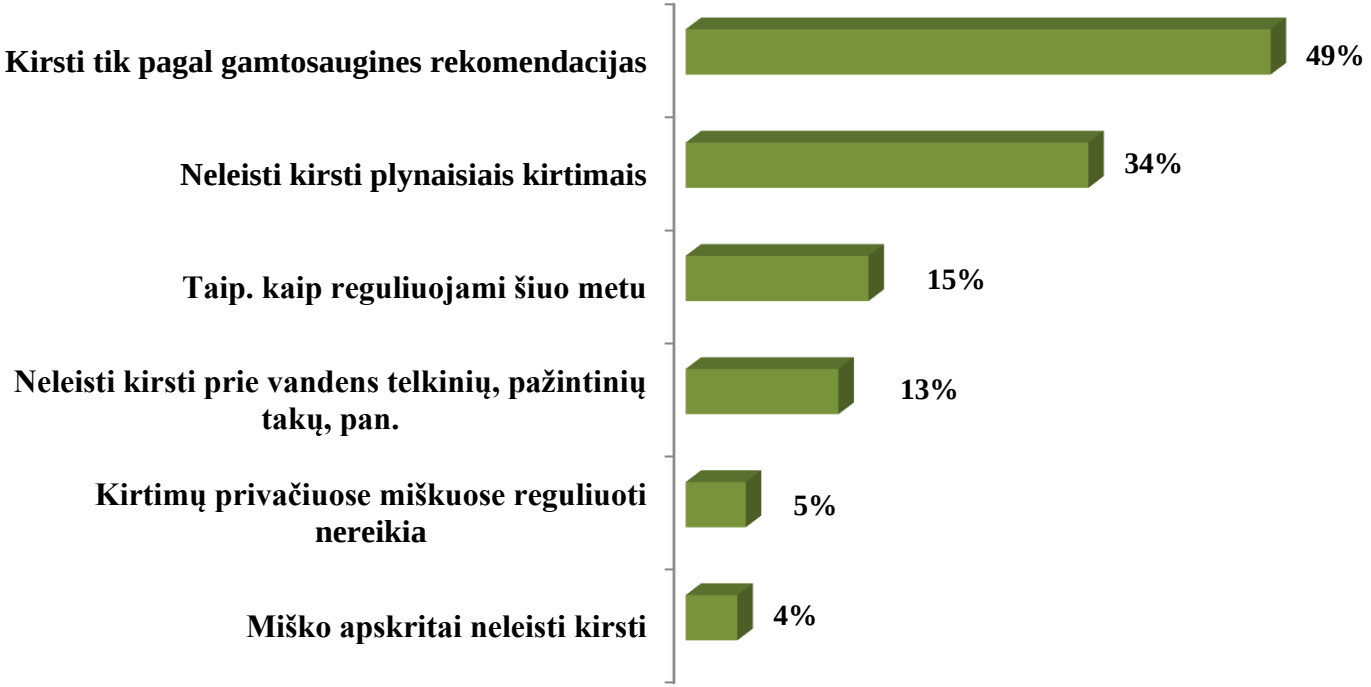

Dažniausiai respondentai nurodė, kad privačiame miške, kuris patenka į aplinkosauginę teritoriją, būtų galima kirsti tik pagal gamtosaugines rekomendacijas – 49% (vilniečiai – 60%), neleisti kirsti plynaisiais kirtimais – 34%. Kad iš viso neleisti kirsti miško nurodė tik 4% apklaustųjų. Prieš kirtimų reguliavimą privačiuose miškuose pasisakė 8% turintys miškų ir 4% jų neturintys.

3.2. AR SUTIKTUMĖTE MOKĖTI TAM TIKRUS MOKESČIUS:

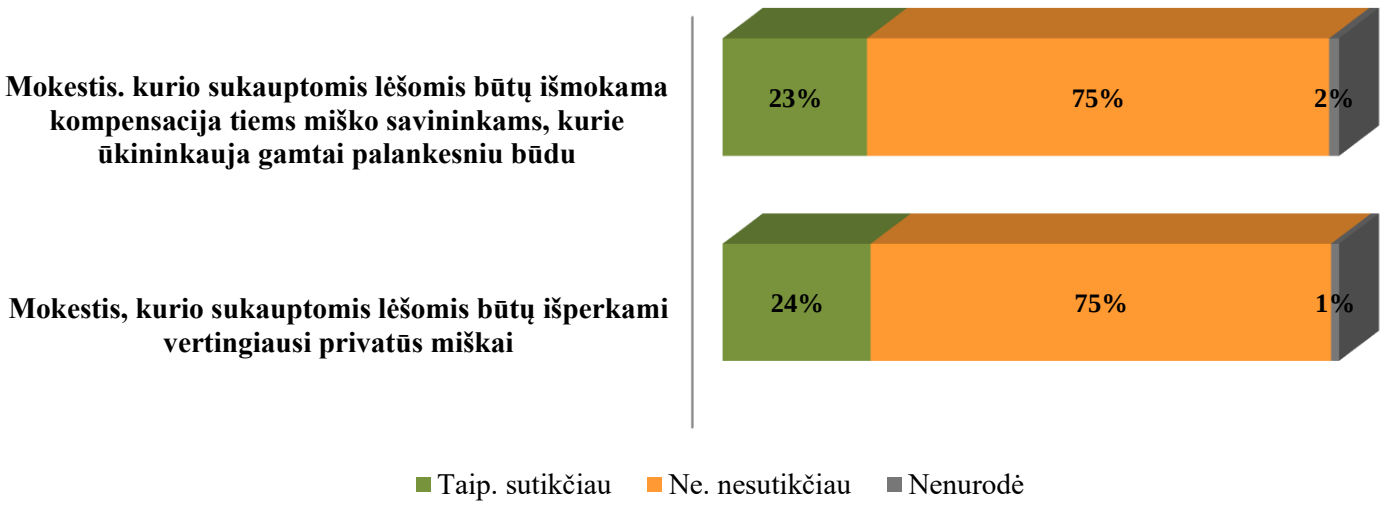

Mažuma, beveik ketvirtadalis (23%) apklaustųjų sutiktų mokėti mokesčius miško savininkams, kurie ūkininkauja gamtai palankesniu būdu. Likusieji tokio mokesčio mokėti nesutiktų. Daugiau sutinkančių mokėti tokį mokestį yra tarp jaunimo (33%), tarp turinčių miškus (32%).

Sutiktų, kad būtų mokestis sukaupti lėšas išpirkti vertingiausius privačius miškus, 24% apklaustųjų, t.y. mažuma. Daugiau sutinka turintys aukštąjį išsilavinimą (31%), studentai (32%)), aukštesnių pajamų grupė (30%), didžiųjų miestų gyventojai (35%), turintys miškus (30%).

3.3. JŪSŲ NUOMONE, AR VALSTYBĖ TURĖTŲ SKIRTI LĖŠŲ PRIVAČIŲ MIŠKŲ IŠPIRKIMUI AR KOMPENSACIJOMS IŠ ŠIUO METU SURENKAMO BIUDŽETO, NEDIDINDAMA MOKESČIŲ?

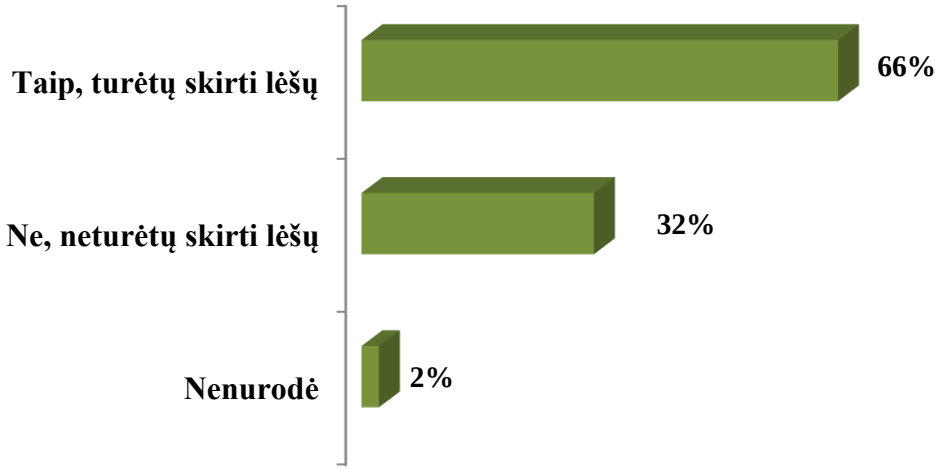

Dauguma – 66% – yra už privačių miškų išpirkimą, panaudojant valstybės biudžetą ir nedidinant mokesčių. Tas yra būdinga visoms socialinėms demografinėms grupėms.

3.4. ŠIUO METU YRA MOKAMAS MOKESTIS, SKIRTAS BENDROSIOMS MIŠKŲ REIKMĖMS, JIS PRILYGSTA 5 PROC. GAUTŲ PAJAMŲ UŽ MIŠKUOSE PAGAMINTĄ IR PARDUOTĄ ŽALIAVINĘ MEDIENĄ AR NENUKIRSTĄ MIŠKĄ. AR SUTINKATE, KAD DALIS ŠIO MOKESČIO SURINKTŲ LĖŠŲ BŪTŲ SKIRTA REMTI TUOS PRIVATAUS MIŠKO SAVININKUS, KURIE YRA PRIVERSTI NEKIRSTI MIŠKO?

39% yra už tai, kad dalis mokesčio už parduotą žaliavinę medieną būtų skirtas miškų savininkams, kurie priversti nekirsti miško. Ypač už tai pasisako turintys miško – 55%. Tam nepritaria 27% apklaustųjų. Didelė dalis – 34% – neturi nuomonės šiuo klausimu.

3.5. KAIP MANOTE, AR LANKYMASIS MIŠKUOSE IR TOLIAU TURI BŪTI LAISVAS?

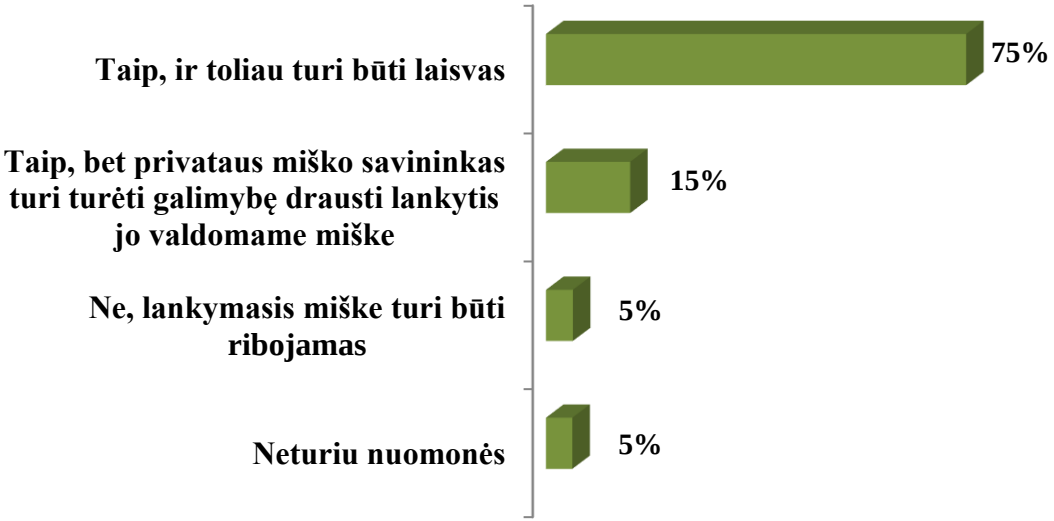

Dauguma – 75% – apklaustųjų norėtų, kad lankymasis miškuose ir toliau turėtų būti laisvas. Už teisę savininkams riboti lankymą pasisako 15% respondentų, daugiau tokių yra tarp miškų savininkų – 23%. Už miškų lankymo ribojimą apskritai pasisako tik 5% apklaustųjų.

3.6. LIETUVOJE MIŠKAI ŠIUO METU UŽIMA 33,7 PROC. ŠALIES TERITORIJOS. JŪSŲ NUOMONE, MIŠKŲ ŠALYJE YRA:

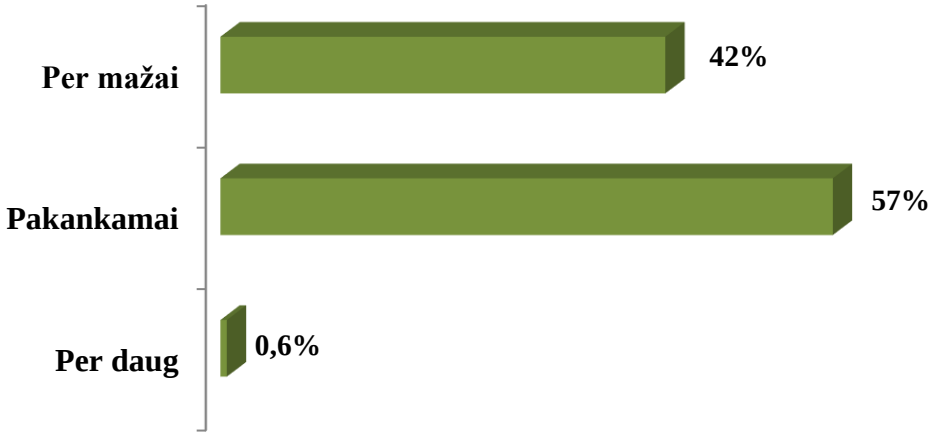

Daugiau nei pusė – 57% – apklaustųjų nurodė, kad Lietuvoje miškų yra pakankamai, tačiau didelė dalis – 42% – norėtų, kad miškų būtų daugiau. Rezultatai įvairiose socialinėse demografinėse grupėse yra panašūs, kiek dažniau už miškų plėtrą pasisakė miškų savininkai (49%). Tik 0,6% apklaustųjų nurodė, kad miškų yra per daug.

3.7. JEIGU MANOTE, KAD MIŠKŲ YRA PER MAŽAI, KOKIU BŪDU SIŪLYTUMĖTE JŲ PLOTĄ PADIDINTI?

Atsakinėja respondentai, nurodę, kad miškų šalyje yra per mažai (N=417)

***Kita:** mažinti/ riboti kirtimą (0,5%); atsodinti (0,2%)

Gyventojai, kurie mano, kad miškų Lietuvoje yra per mažai, dažniausiai nurodo, kad tą daryti reikėtų toliau veisiant mišką nederlingose, apleistose ir nenaudojamose žemėse – 78%.

4. MIŠKAI GRETA GYVENVIEČIŲ

4.1. AR PRITARIATE SIŪLYMUI, KAD BENDRUOMENĖS TURĖTŲ DIDESNĘ GALIĄ STABDYTI MIŠKO KIRTIMUS GRETA GYVENVIEČIŲ, JEIGU ĮSIPAREIGOJA PER TAM TIKRĄ LAIKĄ IŠ SAVININKO (JAM SUTIKUS) MIŠKĄ IŠPIRKTI BENDRUOMENĖS REIKMĖMS ARBA SUDARO SUTARTĮ SU SAVININKU, ĮSIPAREIGODAMOS UŽ KIRTIMŲ NEVYKDYMĄ JAM KOMPENSUOTI?

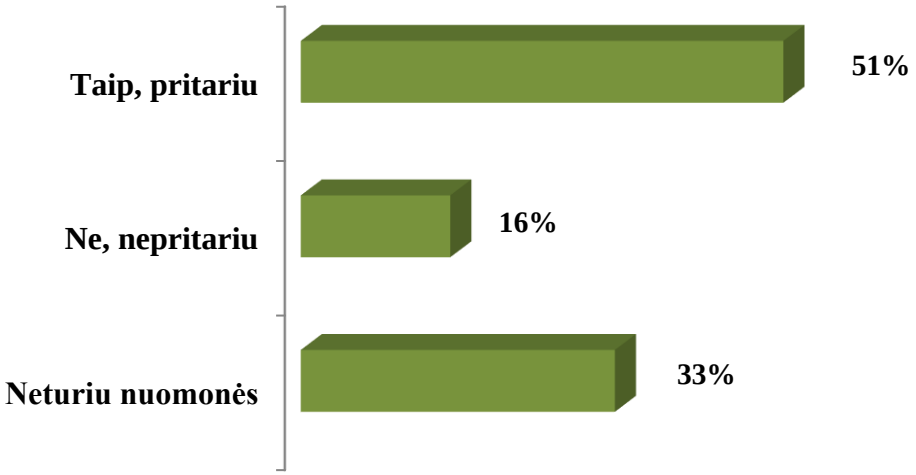

Daugiau nei pusė – 51% – apklaustųjų pritaria galimybei, kad bendruomenės galėtų išpirkti privatų mišką (tam pritarė 59% miškų savininkų), 16% tam nepritaria, didelė dalis (trečdalis) neturi nuomonės tuo klausimu.

5. MIŠKAS IR VIEŠIEJI FINANSAI

5.1. DĖL SUMAŽĖJUSIŲ VALSTYBINIŲ MIŠKŲ KIRTIMŲ TAIP PAT SUMAŽĖTŲ IR VALSTYBĖS BEI SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ PAJAMOS. KOKIU BŪDU REIKĖTŲ SPRĘSTI ŠIĄ PROBLEMĄ?

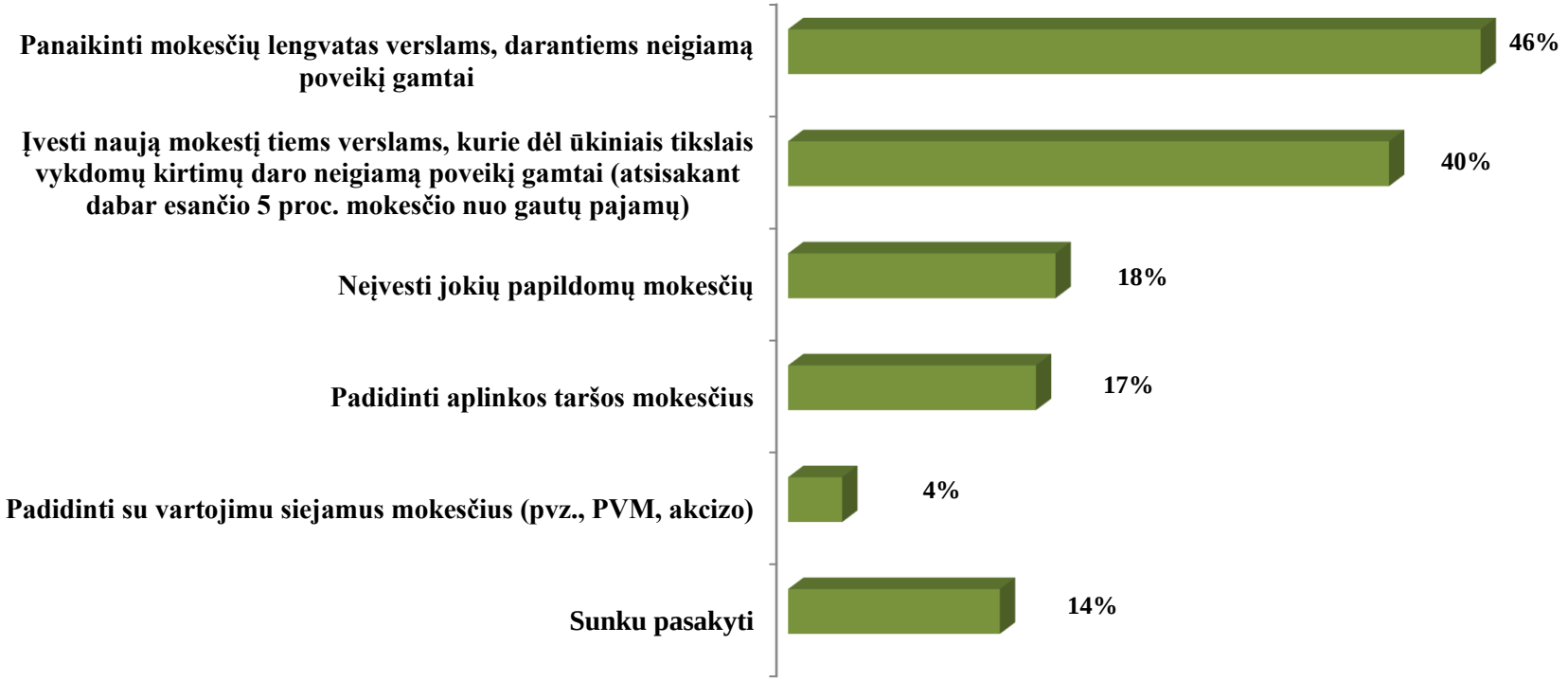

Jeigu dėl sumažėjusių miškų kirtimų sumažėtų biudžeto pajamos, tai apklaustieji pirmiausia siūlytų panaikinti mokesčių lengvatas verslams, kurie daro neigiamą poveikį gamtai – 46% ir įvesti naujus mokesčius darantiems žalą gamtai – 40%.

5.2. KIEK PER MĖNESĮ SUTIKTUMĖTE MOKĖTI UŽ TAI, KAD SAUGOMOSE TERITORIJOSE MIŠKAI NEBŪTŲ KERTAMI ŪKINIAIS TIKSLAIS?

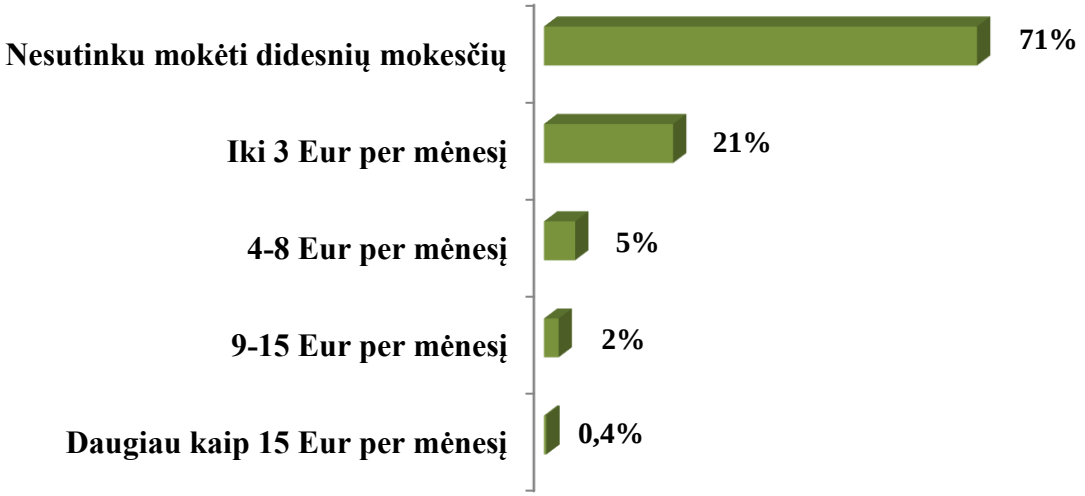

Dauguma – 71% – nesutiktų mokėti mokesčio, kad miškai nebūtų kertami. Tas yra būdinga visoms socialinėms demografinėms grupėms. Daugiau nenorinčių mokėti yra tarp pagyvenusių 81%, neturinčių vidurinio išsilavinimo – 92%, bedarbių 81%, žemesnių pajamų grupėje 80%.

IŠVADOS

• Didžioji dauguma apklaustųjų pritarė pozityviems teiginiams apie mišką, daugelio teiginių atžvilgiu pritarimas siekia virš 90%. Pvz., sutiko su teiginiu, kad turime moralinę atsakomybę išsaugoti miškus ir visą juose esančia įvairovę ateities kartoms, net 99% apklaustųjų.

• Dauguma apklaustųjų visiškai pritaria ar iš dalies pritaria daugelio veiksmų ribojimui saugomų teritorijų miškuose (pvz., pritaria ir iš dalies pritaria draudimui kirsti miškus paukščių veisimosi periodu – 95%, draudimui kirsti miškus ūkiniais tikslais tose teritorijose apskritai – 83%).

• Dauguma – 66% – nepritartų, kad saugomų teritorijų dalyse, kur nėra saugomų gyvūnų ir augalų, būtų sumažinti ribojimai dėl miško kirtimo. Kad miškas būtų kertamas laisviau, pritaria mažuma – 15%, nuomonės neturi 19% apklaustųjų.

• Dauguma – 60% – apklaustųjų pasisakė, kad reikia palikti tiek pat rezervatų, kiek jų yra dabar, virš trečdalio – 36% – pasisakė už saugomų plotų rezervatų didinimą ir tik 4% už saugomų plotų mažinimą. Už saugomų plotų didinimą labiausiai pasisakė jaunimas, turintys aukštąjį išsilavinimą.

• Dauguma – 62% – apklaustųjų norėtų, kad gamtinių draustinių plotas liktų toks pat. Virš trečdalio – 35% – norėtų, kad šie plotai būtų didinami ir tik nedaugelis – 3% – norėtų, kad draustiniai būtų mažinami. Labiau už draustinių plotų didinimą pasisako jaunesni žmonės.

IŠVADOS

• Dauguma – 75% – apklaustųjų norėtų, kad net jei dalyje miškų būtų nutrauktas žmogaus įsikišimas, miškas vis vien būtų kiek tai prižiūrimas. 17% pasisako, kad tokiais atvejais žmonės visiškai nesikištų į miške vykstančius natūralius pokyčius.

• Į klausimą apie reguliavimą privačiuose miškuose, patenkančiuose į saugomą teritoriją, dažniausiai buvo atsakoma, kad galima leisti kirsti tik pagal gamtosaugines rekomendacijas – 49%, prieš bet kokį reguliavimą privačiuose miškuose pasisakė tik 5% respondentų.

• Sutiktų mokėti mokesčius miško savininkams, kurie ūkininkauja gamtai palankesniu būdu, mažuma – 23% – apklaustųjų. Likusieji tokio mokesčio mokėti nesutiktų. 24% (t.y. mažuma) sutiktų, kad būtų mokestis sukaupti lėšas išpirkti vertingiausius privačius miškus.

• Dauguma – 66% – yra už privačių miškų išpirkimą, panaudojant valstybės biudžetą ir nedidinant mokesčių.

• 39% yra už tai, kad dalis mokesčio už parduotą žaliavinę medieną būtų skirtas miškų savininkams, kurie priversti nekirsti miško (ypač už tai pasisako turintys miško – 55%). Tam nepritaria 27% apklaustųjų. Didelė dalis – 34% – neturi nuomonės šiuo klausimu.

IŠVADOS

• Dauguma – 75% – apklaustųjų norėtų, kad lankymasis miškuose ir toliau turėtų būti laisvas. Už teisę savininkams riboti lankymą pasisako 15% respondentų, daugiau tokių yra tarp miškų savininkų – 23%. Už miškų lankymo ribojimą apskritai pasisako tik 5% apklaustųjų.

• Daugiau nei pusė – 57% – apklaustųjų nurodė, kad Lietuvoje miškų yra pakankamai, tačiau didelė dalis – 42% – norėtų, kad miškų būtų daugiau. Tik 0,6% apklaustųjų nurodė, kad miškų yra per daug. Gyventojai, kurie mano, kad miškų Lietuvoje yra per mažai, dažniausiai nurodo, kad tą daryti reikėtų toliau veisiant mišką nederlingose, apleistose ir nenaudojamose žemėse – 78%.

• Daugiau nei pusė – 51% – apklaustųjų pritaria galimybei, kad bendruomenės galėtų išpirkti privatų mišką, 16% tam nepritaria, trečdalis neturi nuomonės tuo klausimu.

• Jeigu dėl sumažėjusių miškų kirtimų sumažėtų biudžeto pajamos, tai apklaustieji pirmiausia siūlytų panaikinti mokesčių lengvatas verslams, kurie daro neigiamą poveikį gamtai – 46% ir įvesti naujus mokesčius darantiems žalą gamtai – 40%.

• Dauguma – 71% – nesutiktų asmeniškai mokėti mokesčio, kad miškai nebūtų kertami saugomose teritorijose. Tas yra būdinga visoms socialinėms demografinėms grupėms.